

D6

ZFŚS

W sprawach socjalnych szef jest ważniejszy

Komisja socjalna może powstać, ale nie musi. Decyzję podejmuje pracodawca. Członkowie związków zawodowych nie mają gwarancji wyłącznego uczestnictwa w tym organie

W sprawach socjalnych szef jest ważniejszy

ZFŚS | Komisja socjalna może powstać, ale nie musi. Decyzję podejmuje pracodawca. Członkowie związków zawodowych nie mają gwarancji na wyłączne uczestnictwo w tym organie

MARTA GADOMSKA

• ZDANIEM EKSPERTA

Patrycja Zawirska

prawnik w kancelarii *Bartłomiej Raczkowski Kancelaria Prawa Pracy*

Kto fizycznie przyznaje pomoc z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (dalej zfsś lub fundusz socjalny) i czy musi to być specjalna komisja? A jeśli tak, to czy jej członków wybiera się tylko spośród związkowców? Takie pytania nurtują jednego z naszych czytelników. Poszukajmy odpowiedzi. Ale zacznijmy od tego, że zfsś to określona pula pieniędzy, którą pracodawca ma obowiązek wydać na działalność socjalną. Ta z kolei może dotyczyć:

- różnych form wypoczynku,
- działalności kulturalno-oświatowej i sportowo-rekreacyjnej,
- udzielania pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także
- zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe.

Tak stanowi ustawa z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (DzU z 1996 r. nr 70, poz. 335 ze zm.). Wynika z niej, że uprawnionymi do pieniędzy z funduszu socjalnego są pracownicy i ich rodziny, emeryci i renciści (byli pracownicy) i ich rodziny oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał prawo do korzystania ze świadczeń socjalnych.

Fundusz socjalny tworzą pracodawcy zatrudniający według stanu na 1 stycznia danego roku co najmniej 20 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty.

Bez całkowitego udziału...

Środkami zfsś administruje pracodawca. Nie ma przeszkód prawnych, by powołał komisję socjalną. W ustawie o zfsś nie znajdziemy jednak na jej temat ani słowa. Zasady związane z funkcjonowaniem takiej komisji, a w szczególności z powoływaniem jej członków powinien określać regulamin funduszu socjalnego, bo ten akt ustala m.in. zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń socjalnych. Powołanie komisji i jej bieżąca działalność to nic innego jak część tych zasad i warunków.

Współpraca ze związkami nie ogranicza się tylko do wydania regulaminu zfsś. Zgodnie z art. 27 ustawy o związkach zawodowych przyznawanie zatrudnionym świadczeń z funduszu dokonywane jest w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową. Dyskusyjne jest, czy oznacza to konieczność akceptacji przez związkowców poszczególnych wydatków konkretnym pracownikom, czy też dotyczy zgody na ogólne kierunki wydatkowania. Nie zmienia się jednak to, że związki mają wpływ na sposób dysponowania środkami zfsś, nawet gdy nie są członkami komisji socjalnej. Podobnie, jeśli u szefa nie działa taka komisja, decyzje o wydatkach z funduszu będzie podejmował w uzgodnieniu z organami związków. ■

Treść regulaminu pracodawca ustala ze związkami zawodowymi. Jeżeli w sprawie regulaminu zfsś organizacje związkowe albo organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu art. 241²⁵² k.p. nie przedstawią wspólnego stanowiska w ciągu 30 dni, to decyzję o regulaminie pracodawca podejmuje samodzielnie, rozpatrując jedynie ich opinie. Tak wynika z art. 30 ust. 5 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (DzU z 2001 r. nr 79, poz. 854 ze zm.). Jeżeli w firmie nie działają związki zawodowe, to regulamin socjalny pracodawca uzgadnia z przedstawicielem załogi wybranym do reprezentowania jej socjalnych interesów.

Zatem skład komisji socjalnej zależy w dużej mierze od trybu powoływania regulaminu zfsś. O wyborze członków komisji decyduje zawsze pracodawca i opcjonalnie organizacje związkowe albo załoga. Związki zawodowe nie mają całkowitego wpływu na skład komisji i co istotne nie mogą lokować w niej tylko swoich członków. Skład komisji może być bardzo zróżnicowany. Przykładowo pracodawca i związki mogą wyznaczyć po trzech swoich przedstawicieli. W skrajnych sytuacjach możliwe jest także, że wszystkich członków komisji powoła sam szef. Tak będzie przede wszystkim, jeżeli przy tworzeniu regulaminu zfsś związki nie zajmą

wspólnego stanowiska w określonym terminie.

...ale z prawem do kontroli

Skoro jesteśmy przy związkach zawodowych, to zwróćmy uwagę jeszcze na inny aspekt. Choć nie decydują one ostatecznie o składzie komisji socjalnej, to na wydatkowanie środków z funduszu mają niemały wpływ **→patrz ramka**. Środkami funduszu socjalnego administruje natomiast pracodawca. Pieniądże na organizowanie działalności socjalnej gromadzi na odrębnym rachunku bankowym, ale może je wydawać tylko na cele określone w przepisach ustawy i postanowieniach regulaminu zfsś.

Związkom zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot zfsś środków wydatkowanych niezgodnie z ustawą lub o przekazanie należnych środków. Dotyczy to także nieterminowego przekazywania przez pracodawcę równowartości środków pieniężnych na odrębny rachunek z tytułu należonych odpisów. W **wyroku z 19 listopada 1997 r. (U I PKN 373/97) SN** stwierdził, że dysponowanie przez pracodawcę środkami zfsś bez uzgodnienia z zoz uprawnia te organizacje do żądania przekazania na rzecz funduszu rozdystrybuowanych kwot. ■